

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10—K pol leta . . . 5— „ četrta leta . . . 2-50 „ posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za označila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h „ „ dvakrat . . . 12 „ „ „ trikrat . . . 10 „ za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h. Označila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

IZ ZAVEZE AVSTR. JUGOSLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV.

Vodstvo Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev je sklenilo na svoji seji dne 1. junija t. l., da preloži iz teletnih in važnih vzrokov slavlje 25letnice Zaveze na 6. in 7. septembra 1913.

Sredi meseca avgusta je navadno velika vročina. Ljubljana se izprazni, kdor le more, beži iz mesta na letovišče. Ker nameravamo ob 25letnici prirediti jubilejni koncert, bi bil ta čas za prireditev koncerta skrajno neugoden.

Določili smo bili tudi, da naj se vrši 25letnica dne 13. in 14. avgusta — tik pred vsesokolskim zletom — le zaradi čeških, poljskih in hrvaških tovarišev, da bi se bili lahko udeležili obeh slavnosti. Ker se pa letos ne vrši vsesokolski zlet, lahko preložimo našo skupščino na poznejši čas.

Kakor znano, zboruje ob času naše 25letnice tudi Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji. To zborovanje se vrši dne 5. in 6. mi pa zborujemo 6. in 7. septembra t. l.

Vodstvo Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

VIL. RUS, L. JELENC, FR. LUZNAR, tajnik. predsednik. blagajnik.

Naš zadnji uvodnik je zbudil splošno pozornost in splošno odobravanje, kar nam pričajo številna pisma, ki se nam došla od vseh strani naše domovine. Vse te izjave se končujejo s pozivom, da je treba takoj na delo za ureditve v imenovanem članku označenega namena! — Značilno je, da je naš poziv, oziroma načrt prezrlo vse slovensko časopisje vseh barv in strui, tako da se v nas utrja prepričanje, da smo vedno bolj osamljeni v težkem svojem boju za eksistenco. Vajeni smo temu; nič ne de! Pa bo toliko slajše čuvstvo prevevalo vse naše vrste, ko pridemo do svojih pravic sami z lastnim delom in naporom! Zlato se izkuša v ognju — prijatelj v nesreči! Ne obupajmo — delajmo naprej!

Ukaz, ki je ostal na papirju.

»Slovenski Branik«, ta izborni list za obmejne Slovence, piše:

»Ko sem te dni brskal po šolskem arhivu, sem našel na zanimivo ministrsko naredbo, izdano leta 1848., ko so za nekaj mesecev padli pod pritiskom probujene narodne svobodne volje sužnji okovi. Nadzorniki so poročali tedaj podrejenim šolskim vodstvom: Visoko c. kr. ministrstvo na Dunaju je z ukazom z dne 2. ki-mavca, št. 5692, doslovno odredilo naslednje, da se po tem uravnajo ljudske šole že v prihodnjem šolskem letu: V ljudskih šolah, h katerim se prištevajo najnižje šole s tremi razredi glavnih šol vred, naj se daje v bodoče pouk učencem v njihovem materinem jeziku. To naj se, ako ni nobenega zadržka pri učiteljih in učencih, takoj začne, v nasprotnem slučaju naj se za izvršitev tega ukaza nemudoma vse potrebno ukrene, in sicer tako, da se imenovana naredba v začetku prihodnjega šolskega leta 1849, kjer ni nepremagljivih zaprek, poleg trivialnih šol vsaj v prvem razredu glavnih šol izvrši.«

Nad 60 let je minilo, odkar je bil izdan ukaz, da naj se povsod po naših krajih poučuje deca na naravni podlagi, t. j. v materinem jeziku; a ta ukaz še vedno čaka izvršitve. Na tisoče slovenskih otrok po Koroškem, v Istri in v Trstu mučijo s

tujščino, in zdi se, kakor da bi bili zaman vsi napor, da bi vsaj v ljudski šoli na vsej črti zavladal materinski slovenski jezik. Kdaj se izvede ukaz, ki je prispel z Dunaja že leta 1848?

Tudi ta zgodovinska resnica nam iznova priča, da smatrajo nas Slovence za manj vredno plemo, ki nam je že dovolj, ako nam dajejo pravico samo na papirju!

Škoda, da ni več grmad!

Našim klerikalcem ne zadostuje več njih, moderna inkvizicija, to je izstradanje političkih nasprotnikov, ampak si prav gotovo žele nazaj grmad, kjer bi cvrli vse neposlušne ljudi, osobito napredne učitelje. Drugače si ne moremo toimačiti članka, ki ga je pobožni »Slovenec« v svoji 119. številki pod jokavim naslovom »Daleč smo prišli!« posnel po veleučbenem »Času«, kakor smo to že povedali zadnjič.

»Učiteljski Tovarš« namreč proslavlja v enem zadnjih podlistkov slavnega italijanskega tednika in mučenika Giordana Bruna, ki so ga tedanj rimski nestrpnosti radi njegovih svobodnih idej sežgali na grmadi.

Sedaj pa pride »Uč. Tovarš« — to po mnenju naših klerikalcev zakotno glasilo naprednega učiteljstva — ter se upa svojim bralcem, ki so skoro vsi odvisni od milosti inkvizitorske S. L. S. — proslavljati »umazanega cinika in razuzdanega libertince Giordana Bruna!« Med vrstami seveda pa kliče »Slovenec« in tudi učeni »Čas« vse grmadnike, naj vendar kako pritisnejo s svojimi strelami in biči na učiteljstvo, da ne bo čitalo takih člankov in da se »Učit. Tov.« vendar kako spravi na grmado. (Res, daleč smo prišli!)

Kranjsko učiteljstvo je »Slovenec« preomahljivo. — Ta udarec lahko vtaknejo v žep veterjaški Slomškarji, toda napredno učiteljstvo si odločno prepoveduje tak očitek od strani blebetavega »Slovenca«, v katerega taboru kar mrgoli vrlih značajev izvenučiteljskih vrst!

Tudi mu je (»Slovenec« namreč) kranjsko učiteljstvo v političkih vprašanjih premalo razsodno, zato pa bi mu morali vreči za vrat uzdo, za katero bi držali političko zreli fajmoštri in zbesnili kaplani. Toda to so stvari, po katerih se edine lahko kolca.

No, mi se ne bomo pričakali z učenim »Časom« in na »Slovenec« članke, polne nazadnjaških tendenc, bomo zrl le s pomilovalnim nasmehom. Toliko pa lahko rečemo, da bi se danes Giordano Bruno lahko skrli (če bi bilo treba seveda) v vsaki drugi hiši na Kranjskem, dočim se v svojem času ni mogel niti v vsej Evropi. — Čast njegovemu spominu! — r—

Šolska mizerija na Koroškem.

Šolska mizerija na Koroškem je že dospela do vrhunca. Koliko reformnih apostolov se je javilo po časopisih, a noben ni prinesel kakšnih pozitivnih predlogov. Komedijo sta aranžirala Steinwender in Poltnig s tem, da sta se besno zaletavala v učiteljstvo. A kaj sta dosegla? Nič! Kazalo je v začetku, da se bo gospoda v deželnem šolskem svetu resnično prišla preosnove ljudskega šolstva. A kako bodo delali, če ne poznajo ljudstva in njegovih potreb?

Učitelje samo nastavljajo kakor agente za nemškutarijo, ne oziraje se na sposobnost posameznika. Nemškutarji seveda le podpirajo stolčke celovškemu mogotcem, ljudstvo kot tako pa jim je deveta briga. Zasmehujejo stare, poštene, slovenske običaje in ščuvajo sploh vse Nemce proti nam. Nasprotno pa slovenskim učiteljem časopisi in nemški zagrizenci pridevajo imena hujskačev, čeravno so miroljubni in pravi poznavalci težav slovenskega ljudstva. Sovražijo pa jih vendarle iz neumnih razlogov.

Ker niso večji slovenščini, bi si mislil človek, da bodo še bolj vestni pri uradih. A tega čakaš z zaman, nasprotno, to je glavni pogrešek, to je povod, da nam merijo pravico helotov. In njih lenoba je vzrok njihovim krutim nastopanjem.

Kako se uče slovenščine, nam sijajno dokazujejo celovski kurzovci. Preschern, žal temu imenu, jim vliva slovenščino, pa seveda le bolj redko, ker je sam ne zna. Pridržano naj bo nam navesti slučaje Preschernovega znanstva ob drugi priliki. Sicer se pa gospod Preschern še precej trudi, lovi učitelje po mestu, jih izprašuje, da ima kaj gradiva za Volksratove seje. To je vobče znano, da tisto, kar on predlaga na učiteljsku, ni piškavega oreha vredno. Naravnost smejeti se moramo, če se spominjamo Preschernovih prisodajanj. Enkrat nam je hvalil v blaženi nemščini različna nemška piva, drugikrat pa se je pobahal, kako zna zavračati bindšarske kmete, pa takih neumnosti še več. Minula je ura, da nismo slišali niti ene slovenske besede. To smatrajo Celovčani za pouk v slovenščini.

Da iztrebijo slovenščino iz vseh šol, so nastavili v deželnem šolskem svetu trdega Nemca za nadzornika. Benda je bil ljudskošolski učitelj. O reformi ljudskega šolstva zna imenitno molčati. Dozdej v okviru šolske obveznosti še ni dosegel nobenih sredstev za izboljšanje učne smeri. Imamo izdelane sicer primerne načrte, ki bi ljudstvo gotovo umirilo in splošno zadovoljilo. A kaj bomo jim usiljevali stvarne predloge, ker dobro vemo, da hočejo pod pretezo reforme samo ubijati učiteljske stanovske pravice. Rado vedni smo, kako dolgo bodo še iskali, ponujamo se pa tudi ne, ker dobro vemo, da vse, kar izhaja od nas Slovencev, Nemci odklonijo.

Pravijo, da so že precej reformirali. To je tudi istina. Nastavili so nekoliko nemških učiteljev za glavne učitelje na učiteljsku in priliznjene Metnitz-Heinove pristaje za nadzornike in nekdanjega ljudsko šolskega učitelja Benda povišali za deželnega šolskega nadzornika, s katerim celovski oligarhi prav po svojem pome-tajo.

To je značilno za nemško politiko, da razpravljajo v časopisih na dolgo in široko o proletariziranju znanstva. Vpijejo, da ne v študije z deco, ker je vse prenapolnjeno, promovirani doktorji, da prosijo službe za izprevodnike uličnih železnic. Dejstva pa nam kažejo vse druge reči. O tem pa drugikrat.

Agitirajte, pridobivajte novih naročnikov za naše liste, ki so:

Učiteljski Tovarš - - - - - Popotnik, Zvonček.

Iznova pozivamo vsa okrajna učiteljska društva, naj store svojo dolžnost v polnem obsegu! Vsi na delo!

Iz naše organizacije. Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Dne 27. maja t. l. je poslala Zveza vsem okrajnim učiteljskim društvom okrožnico z besedilom resolucije, ki se naj predlaga pri vseh letošnjih uradnih učiteljskih konferencah. Društva naj pridno razpravljajo o predlogih, sprejetih na zadnjem delegacijskem zborovanju v Celju, ter se ravnajo v skupnem delovanju z nemškimi tovariši po nasvetih konjiškega učiteljskega društva. — Posebno poziva Zveza učiteljstva, da upošteva predlog, objavljen v 21. števi. »Učit. Tovarša« pod števi 9., ter razvije živahno delovanje med ljudstvom za izboljšanje našega gnotnega položaja. O vseh storjenih korakih naj obveščajo okr. učiteljska društva, oziroma posamezniki vodstvo Zveze.

Književnost in umetnost.

»Pred vaškim znamenjem«, ljudska igra v 4 dejanjih, je naslov novi knjigi, ki je ravnokar izšla. Knjigo, ki je poučne in vzgojevalne vsebine ter je jako pripravna za šolsko mladino, je spisal tov. Leo Pibovec, učitelj na Jesenicah. O njej so se izrekli razni šolniki jako pohvalno, in njihovo mnenje je, da bi ne smela manjkati v nobeni šolski knjižnici. Zlasti preprosto ljudstvo in dorasla šolska mladina bo čitala to vzgojno delo s pridom. Igra je tudi posebno pripravna, da jo pod vodstvom učiteljstva uprizori dorasla mladina ob raznih šolskih slavnostih. — Naslovno stran na platnicah je naslikal naš domači slikar g. Trtnik. Knjiga obsega 68 str. v obliki 12 x 17 cm. Priporočamo!

Matica Slovenska izda za leto 1913. sledeče knjige: 1. Zabavna knjižica. (Izvirni slovenski roman.) — 2. Anton Funtek: Tekma. (Drama, ki se je z lepim uspehom igrala v Ljubljani in v Zagrebu.) 3. Strekelj: Glonar: Slovenske narodne pesmi, 15. snopič. — 4. Srbo - hrvaške narodne pesmi (o Kosovem, Kraljeviču Marku itd.) v uredništvu prof. dr. Branka Drechslerja. (Knjiga bo imela obširen uvod o motivih jugoslovanskega narodnega pesništva ter stvarni ter jezikoven tolmač. Dodana bo praktična slovnica srbohrvaškega jezika za Slovence.) — 5. Mencinger: Izbrani spisi, II. zvezek. — 6. Dr. Šleibinger: Slovenska Bibliografija (zadnjih 6 let). — Poročamo obenem, da izda »Matica Hrv.« za leto 1913. med drugim »Izbor Aškerčevih pesmi« (s filozofskim uvodom prof. dr. Bazale) in veliko zgodovino hrvaške literature.

Politiški pregled.

* **Uspehi Nemcev na Kranjskem.** Nemka Kamila Theimerjeva je občevala mnogo z dr. Krekom, dr. Sušteršičem, posl. Povšetom ter spoznala docela klerikalne političke voditelje na Kranjskem. Razkrila je med drugim, s kakimi intrigami proti Povšetju je prišel dr. Sušteršič do mesta dež. glavarja. Nemci v Ljubljani so bili v skrbeh, da bi kaj teh razkritij prišlo v nemške liste; zato so jim razposlali okrožnice, v katerih prosijo, naj se nič ne piše proti S. L. S., pospeševateljki nemštva na Kranjskem. Nemci pravijo, da so s pomočjo klerikalne stranke dosegli: 1. Da so znani septembrski dogodki ostali brez škode za kranjsko nemštvo. — 2. Sedem nemških zastopnikov v mestnem

svetu ljubljanskem. — 3. Državna policija. — 4. Da deluje deželni šolski svet v skrajno nemškoprijaznem duhu. — 5. Da so vodilna mesta drž. uradnikov v Ljubljani v naših, t. j. nemških, rokah. — In pravijo: »Moramo odkrito priznati, da niti sami svojih nacionalnih teženj ne bi mogli bolj pospeševati, kakor jih faktično pospešuje S. L. S.« To je dar dr. Šusteršiču za 50. rojstni dan 29. maja 1913.

* V poslanski zbornici na Dunaju je poleg drugih govoril tudi dr. Rybař, rekoč: »Le sovraštvo proti Jugoslovonom in strah pred njimi je vodil naše državni-ke. Hoteli so, da zabijejo klin med Jugoslovane in najsi pri tem propade tudi Avstrija. Zato so ustanovili Albanijo, V Trstu, na Koroškem in Spodnje Štajerskem nam ne dovolijo niti privatnih ljudskih šol, a Albance hočejo ustanoviti šole, da, celo univerzo. V nemških krogih se kaže silno sočuvstvovanje za Albance. Nemški listi tožijo o grozodejstvih in grozovitostih, ki so jih baje zagrešile zavezniške armade, in prinašajo strahovite stvari o obleganju Skadra. Celo streljalo se je proti Skadru, in celo ogenj je nastal v mestu. Naše simpatije napram balkanskim našim bratom niso v nikakem nasprotju z našimi dolžnostmi kot avstrijski državljani. Ostali bomo zvesti Avstriji, dokler bo v prid in interes, da ostanemo v njej. A nikakor ne zahtevajte od nas več nego je mogoče. Pustite nas, da se v miru razvijamo gospodarsko, kulturno in politično, in videli boste, da bodo Slovani in posebno še Jugoslovani veliko boljši patriotje kakor razni hurapatriotje, ki nastopajo sedaj. — Govornik konča: Upam, da bo vodila edinstvo Jugoslovane v skupnem boju za skupne pravice.

* Dalmatinski učitelji-rezervisti. V seji poslanske zbornice je brambni minister Georgi odgovoril na interpelacijo nekaterih dalmatinskih poslancev, da bodo dalmatinski učitelji-rezervisti v najkrajšem času odpuščeni, da se zopet lahko prične redni pouk na ljudskih šolah.

* Delni odpust čet iz Bosne. »Militärische Rundschau« poroča, da je cesar odredil, da se imajo nazstarejši rezervni in nadomestni rezervni letniki 1902—1905, dalje družinski očetje, edini sinovi vseh letnikov, ki so bili svoječasno poklicani v Bosno, Hercegovino, oz. Dalmacijo podorožje, nadomestiti z mlajšim rezervnim in nadomestnim rezervnim moštvom, v kolikor je to mogoče. Odpustitev se izvrši na ta način, da bo starejše rezervno moštvo odpuščeno šele takrat, ko nastopi mlajše moštvo.

* Znižanje pridobinskega davka. V seji poslanske zbornice je izjavil finančni minister vitez Zaleski, da se popolnoma strinja z načrtom, da naj v ožgled slabim posledicam balkanske krize kompetentne deželne oblasti v upoštevanja vrednih slučajih dovolijo znižanje pridobinskega davka.

* Novi nemški narodni sveti. Kakor poročajo »Freie Stimmen« iz Celovca, so se ustanovili v zadnjem času nemški narodni sveti za Trst, Primorsko in Tirolsko. Kakor je znano, so nemški narodni sveti tisti činitelji, ki po naših slovenskih krajih ustanavljajo nemške šole; širi nemška društva in ima prvo besedo pri nastavljanju uradnikov po raznih državnih uradih.

Srednješolski vestnik.

** 17 dijakov izključenih zaradi narodnosti. V poslednjih dveh mesecih je bilo na srednjih šolah v severni Ogrski izsledovanje proti celi vrsti dijakov slovaške narodnosti. Poizvedovanje so opravljali profesorji in ponekod tudi tajna policija. In kaj je ta mladina zakrivila? Edino to, da se je vzgajala v materinem jeziku, da so si dijaki raznih gimnazij dopisovali in da so žrtvovali nekaj vinarjev za Rdeč križ v prid balkanskim Slovonom. Zaradi teh »zločinov« je bilo torej izključenih 17 slovaških dijakov, od teh štirje iz vseh madjarskih zavodov. Kakor poročajo češki listi, odide večina izključenih dijakov v Prago, jer se bo pač neovirano vzgajala v materinščini in si lahko slovaško dopisovala. S takim nasiljem pa naduta madjarska klika ne bo zatrla Slovakov, ampak le boljbolj vzbujala narodno zavest med njimi.

* Nove srednje šole v Bosni. V šolskem letu 1913/14 namerava bosensko-hercegovaška vlada osnovati novi realni gimnaziji v Bijelini in Lijevnu. V Sarajevu poleg dosedanje višje realne gimnazije otvorijo še tretjo realno gimnazijo.

Obrambni vestnik.

** »Poparjene so bile« — pravi listič slovenskih katehetov — »vsled imenovanja novih okrajnih šolskih nadzornikov ponosne glave liberalnih učiteljev, ki so

gojile na tilhem skromno upanje, da se bo morda le še dalo splezati do kakšne časti; toda višje glave so tako ukrenile, da ljudje, ki prisegajo na pisavo liberalnega učiteljskega tednika in njegovih tovarišev, ne sodijo v oskrbništvu slovenskega šolstva na Kranjskem. Če č' è da fare ora? — Kaj? Izbrati treba iz korita par plev, predlagati jih — pa so novi nadzorniki, ne oziraje se na njihovo zmožnost. In izbrali so izmed slabih dva — ils peuvent se donner la main — dva, ki sta res par. Omenjeni listič pravi, da »so se jim že zdavnej »cedile sline« (izraz je prav poetičen) po nadzorniških mestih. To pa verujemo! Vprašajte le Janeza Polaka, kandidata tertio loco, koliko — da govorim po vaše — slin je ravno on precedil! Vprašajte tudi druge p. n. kandidate, kako so zavistni novo imenovanima! In kje, gospodje koritarji, se preceidi več slin, nego ravno pri koritu? Zakaj so se razni Polaki, Štrukliji e tutti quanti sramotno prodali — če ne zato, ker so se jim »cedile sline« po koritu. Končno pripominja omenjeni listič, da bodo oni povzdignili šolstvo. Bože moj! Vsak korak vas izdaja, da delate ravno nasprotno. Samo dejstvo, da ste imenovali v »oskrbništvu« slovenskega šolstva take večake, govori cele foliante. Vi ne bodele povzdignili slovenskega šolstva niti do nivoja plitvega korita!

Kranjske vesti.

—r— Kako plačujejo klerikalci učitelstvo. Prejeli smo iz neučitelj. krogov: Pretečeni teden so imeli gojenci iz gluho-nemnice prvo sv. obhajilo v šentpeterski cerkvi v Ljubljani. Vsak se tako nerazumno človek mora spoznati in priznati, koliko truda in težav imajo ubogi učitelji iz gluho-nemnice s temi gojenci, preden jim razvijajo pravi razum. Koliko potrpljenja morajo imeti z njimi ti moderni sužnji, preden se te v vseh predmetih zadostno podučijo ter se jih pripravi do tega, da so enaki človeški družbi. Marsikdo si bo pri tem mogoče mislil: »Zato bodo pa učne osebe odlikovane; poleg tega se jim bodo pa še plače izboljšale!« Toda čujte sedaj! Vsega tega ni nič, ne odlikovanja, ne izboljšanja plače in kakor je razvidno iz brošure »Dejanja govore«, niti tiste beraške draginske doklade niso bili ti mučeniki deležni. Nasprotno je pa dobilo priznanje vodstvo klerikalne trg. šole od naučnega ministrstva. Radovedni smo, zaradi kakih zaslug? Tukaj ni potrebno samo omenjati učnih oseb odlikovati, temveč mora se jim poleg odlike tudi plače zvišati, ker tudi najbolj potrpežljiv človek pri najboljši volji ne more s praznim želodcem delati, še manj pa poučevati. Resničen je tukaj pregovor, ki pravi: Kaj pomaga, če je hiša kot grad, pa notri je glad. Mogoče se jih bo pa vendar kak človek spomnil, da se jim njih stan izboljša?

—r— Tri okrajna učiteljska društva še niso poslala določenega prispevka za »Spomenico o položaju kranjskega učitelstva«. Prosimo, da stori vsako društvo svojo dolžnost. Vsi za enega in eden za vse! V slogi je moč!

—r— Nemški prevod »Spomenice« je že v tisku; prav tako tudi češki prevod, ki ga je preskrbela »Slovanska učiteljska zveza« v Pragi.

—r— Dne 15. junija letos odkrije Učiteljsko društvo za litijski okraj, spomenik bivšemu svojemu članu, pokojnemu učitelju Del Cottu na Sveti Gori. Spomenik se odkrije po sv. maši ob 11. dopoldne. Pokojnik je bil zlata duša, vrl tovariš, kremenit značaj. Naj ne izostane noben učitelj, nobena učiteljica! Ob tej priliki priredi litijska podružnica planinskega društva svoj izlet na Syeto Goro. Pričakuje mo torej obile udeležbe.

Štajerske vesti.

—š— Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«. Odbor sporoča: Dne 28. marca t. l. je umrla članica gospa Brigita Staudova iz Gradca. Glasom š. 3. a) d. p. je treba plačati posmrtni donesek po 2 K za ta 112 smrtni slučaj — v tekočem letu 4. — tekom meseca junija.

—š— Poročil se je dne 4. t. m. tov. Ahacij Koprivc, učitelj pri Mariji Snežni, z gospodično Mino Šumenjakovo, učiteljico pri Sv. Ani. Bilo srečno!

—š— Prave besede je zapisal v zadnji »Straži« profesor bogosl. dr. Fr. Kovačič v svojem ostrem odgovoru na izvajanja »Glasnika najsvetejših src.« To glasilo abstinence se zaganja v štajersko Sv. vojsko — protialkoholno društvo — češ, da je odbor preveč »učiteljski«, dasi ravno je v tem odboru le en učitelj kot ofi-cielni zastopnik tega stanu. Dr. Kovačič se seveda postavlja na edino pravo stališče, da to društvo ni politična organizacija in da je ravno učitelstvo poklicano, da že v mladini skrbi zato, da se strast po alko-

holu ali iztrebi ali pa vsaj omeji. Prav pravi, če zaključuje svoje izvajanje z besedami: »Ne iščite torej dlake v jajcu, ampak delajte rajši z besedo, s peresom in zgledom proti demonu alkoholizmu!«

—š— Štajerski deželni šolski svet je v seji dne 31. maja 1913 imenoval: učiteljico Marijo Staudeggerjevo za def. učiteljico v Rogaschi Slatini, prov. učitelja Rudolfa Gobca za def. učitelja pri Sv. Vencleslu, prov. učitelja Friderika Zinnauerja za definitivnega učitelja pri Sv. Jakobu v Slov. gor., prov. učitelja pri Sv. Marjeti ob Pesnici Friderika Vauda za def. učitelja, istotako Božidarja Gsellmanna v Makolah, dalje provizorično učiteljico pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Ivanka Kocmutovo za definitivno učiteljico; za nadučitelja v Dramljah je imenovan dosedanj šolski vodja v Viršanju Fortunat Jelovšek. Prestavljena je definitivna učiteljica v Selah, Karolina Kotzmutova k Sv. Urbanu. V začasni pokoj je stopila def. učiteljica v Makolah, Marija Thumova in v trajen pokoj začasno vpokojena učiteljica Marijana Vrečkova.

—š— Iz učiteljske službe. Mesto definitivnega učitelja je razpisano pri Sv. Benediktu v Slovenskih goricah (II. plačilni razred); pri Sv. Juriju v Slovenskih goricah (II. plačilni razred). — Na državnih gimnazijih v Celju se razpisuje učno mesto za naravoslovje kot glavni predmet in matematiko in fiziko kot postranski.

Goriške vesti.

—g— Nagle smrti je umrl v Levpi tov. Emil Hojak, tamkajšnji učitelj. V soboto so našli mrtvega v postelji. Zadel ga je kap. Hojaku, ki je bil star komaj okolo 25 let, se ni poznala nobena bolezen; zato je še toliko bolj vsakega presenetila njegova tako nenadna smrt. Pokojnik je bil doma iz Čepovanske občine. Naj počiva v miru!

—g— V Sv. Križu bo slavnost, ki jo priredi šolska mladina v nedeljo, dne 15. junija, na grajskem dvorišču. Začetek ob 4. uri popoldne. Vstopnina: Stojišča 30 vin. Sedeži 80 vin., otroci 10 vin. Ker se ves dobiček uporabi za šolske potrebe, hvalažnim srcem sprejemajo. K polni udeležbi vabi mladina. V slučaju slabega vremena se slavnost preloži na poznejši čas.

—g— Imenovanje v učni stroki. Minister za uk je imenoval suplirajočega učitelja učiteljicu v Gradišču, Higinu Valdemarina, pravim učiteljem na omenjenem zavodu.

—g— Udarec s kopitom. Šolarja Lucijana Marego iz Majnice je udaril konj s tako silo s kopitom po glavi, da mu je natri lobanjo. Hudo poškodovanega dečka so spravili v bolnišnico usmiljenih bratov v Gorici.

—g— Umrla je v umobolnici v Gorici gospa Terezija Goljeva, nadučiteljica so-proga. Pogreb je bil v Zaloščah. Preostali naše iskreno sožalje!

—g— Pri ustnih zrelostnih izpiti na goriški gimnaziji bo predsedoval vladni svetnik Frid. Simzig, na realni šolski svetnik I. Hendrych. Ustni zrelostni izpiti se prične 7. julija in trajajo na realki do 12., na gimnaziji do 14. julija.

—g— Rozina - Finšger. Preiskava proti njima je končana. Kakor kaže, se bo vršila potorna razprava proti njima že v porotnem zasedanju, ki se prične 23. t. m. Razprava bo trajala par dni.

—g— Razpisana učiteljska mesta v goriški okolici. C. kr. okr. šol. svet razpisuje za okraj Gorica-okolica tale mesta za učitelje in učiteljice v definitivno nameščenje: I. Nadučiteljska mesta na dvorazrednicah: na Banjšicah, v Biljah, Cerovem, Kalu, Lokovcu, Šmarjah, in Vogerskem, II. Učiteljska in ob enem voditeljska mesta na enorazrednicah: v Batah, Gojačah, Kostanjevici, Lomu, Murovcih, Otlici, Plaveh, Podsobotinu, Ravneh, Šebriaku, Teyčah, Vrhu nad Kanalom, Vrtovinu, Zapotoku. III. Mesta potovalnega učitelja: Srednje - Kambreško, Podlaka - Lokovec, Levpa - Zavrh. IV. Učiteljska mesta na večrazrednicah: v Čepovanu, Orgarju, Kanalu, Kojskem, Lokvah, Prvačini, Rihenbergu, Sv. Križu, Solkanu (2 mesti). V. Mesta za učiteljice: v Ajdovščini, Banjšicah, Cerovem, Kalu, Kamnjam, Kronbergu, Lokovcu, Opatjenselu, Rihenbergu, Skrljah, Vitovljah, Zaloščah.

—g— Narodno-obrambno delo na Goriškem. Akademsko fer. društvo »Adrija« v Gorici objavlja poziv na goriške Slovence, v katerem kliče na nujno potrebno narodno-obrambno delo. Poudarja na čelu oklica, da so nas politični boji zadnjih let popolnoma odtgnili od obrambnih naših pozicij ob meji Furlanije. Meja Krmin-Ločnik-Gradišče-Tržič-Devin se nam krči boljbolj. Te postojanke so življenjskega pomena za goriške Slovence. Treba se brigati zanje s stikom s slovenskim ljudstvom potom predavanja, raznih priredi-

tev, potom knjižnic in čitalnic, katere je sklenilo ustanoviti društvo »Adrija«. Obrača se do rodoljubov za prispevke v denarju in knjigah. — Vse hvale vredno je započeto delo akad. društva »Adrija«. Narodno-obrambno delo je bilo res docela zanemarjeno; treba začeti energično delo v obrambo mej. Naj ima trud »Adrijašev« obilen uspeh!

—g— Iz Kobarida poročajo: Minole nedelje, dne 25. m. m. so priredili goriški učiteljski pri nas koncert s plesom v prid dijaške kuhinje v Gorici. Prišlo je okolo 60 dijakov, ki pa niso vsi sodelovali, ampak so se pridružili le kot izletniki. Djake je spremljalo več gospodov; med njimi je bil tudi g. ravnatelj Bežek. Koncert je v vsakem oziru nad naše pričakovanje uspel in se moramo zahvaliti dijakom, da so nam pripravili za nas nenavaden užitek. Vse točke, pevske in godbene, so ugajale prav dobro, posebno smo občudovali Sancina — solo na vijolini — ki je dokazal, da tiči v njem veliko umetniškega duha. Po koncertu je bil ples, a ne dolgo; žal, da so se morali trudni dijaki podati k počitku.

—g— Gospodinja šola v Tomaju, ki jo vzdržujejo šolske sestre, prosi, da bi sprejela to šolo dežela v svojo upravo. Zadeva pride pred prihodnji deželni zbor.

Tržaške vesti.

—t— Atentat na Ciril-Metodovo šolo na Acquedottu v Trstu. V ulici Acquedotto št. 20, se nahaja sestrarska ljudska šola Družbe sv. Cirila in Metoda. Tam je tudi deška in dekliška trgovska šola. — Dne 29. pret. m. zvečer okolo 8. ure je stopila ena izmed gojenk iz razreda na hodnik odpret plin pri plinovem merilniku. V tem sta prišla na hodnik dva mladeniča, stara kakih 20 let in sta povprašala učenko, ali ne stanuje morda v tem nadstropju neki Lampes. Gojenka je povedala, da je v tem nadstropju slovenska šola, kjer ne stanuje nihče. Nato sta se obadva mladeniča informirala, kje so šolske sobe in kje pouk. — Učenka je nato odprla plin in odšla zopet v šolsko sobo, kjer je počeval eden izmed učiteljev dekliške trgovske šole. Nekaj minut pozneje je prišla slučajno po hodniku Ana Črnagojeva, učiteljica na Ciril-Metodovi šoli, in je zagledala na koncu veže pred vrati velik plamen. Poklicala je tovarišice in tovariše. Vsi so nato tekli na mesto in so še pravčasno pogasili ogenj; zgorel je samo podnožnik pri vratih. Plinov številnik, ki je bil v bližini, je bil že nekoliko osmojen in razgret od plamena. Pretila je torej grozna nesreča — eksplozija. Brez dvoma je bil to tudi načrt in namen požigalcev. — Kakih 60 oseb bi bilo lahko prišlo ob življenje. Tista dva človeka sta bila Italijana! Laški listi seveda trdijo, da Italijani niso nameravali nobenega atentata na slovensko šolo. Kdo jim to le verjeme?

—t— Razpis štipendije. S početkom šolskega leta 1913/14, se razpisuje štipendija iz ustanove Viljema viteza pl. Räcke v znesku K 138.60. Pravico in prednost za uživanje te štipendije imajo le sinovi članov »I. vojaškega veteranskega društva Cesar Franc Josip I.«, ki obiskujejo c. kr. državno obrtno šolo, in ki morejo pokazati v vsakem oziru dobro izpričevalo zadnjega šolskega leta in ki so vpisani v tej šoli za prihodnje šolsko leto. Prošnje za to štipendijo, katerim se mora priložiti rojstni in krstni list, je treba vložiti do 15. julija t. l. pri društvenem uradu »I. Vojaškega veteranskega društva Cesar Franc Josip I.«, v Trstu, Via Gelsi št. 12. I. nadstr.

—t— Šolska ladja svobodnega parobrodarstva. Sedaj se je vendar tudi tržaškemu svobodnemu parobrodarstvu posrečilo, da si je nabavilo primerno šolsko ladjo. Je to jadrenica s štirimi jarbolami, vsebuječa 3250 ton. Imenovali so jo »Beethoven«. Zgrajena je bila leta 1904. Prvo polovico junija pride jadrenica iz Genove v Trst.

—t— Sklep šolskega leta. »Triester Zeitung« zahteva od tržaškega namestništva, da pravčasno odredi, da se šolsko leto na nemških državnih ljudskih šolah v Trstu letos zaključi istočasno kakor na nemških srednjih šolah. Mi pričakujemo od odgovornih faktorjev na namestništvu, da bodo vedeli primerno ceniti take-le posebne želje s Piazza Lipsie i nula Fontane. Če je za šolsko mladino od 1. do 15. julija v Trstu prevroče v šolskih sobah, potem je prevroče za vso tržaško šolsko mladino, torej tudi za laško in slovensko in ne le za ono, ki polni nemške šole; če je pa nemškim učiteljem delo v šoli v tem času pretežavno, potem je pretežavno tudi za laške in slovenske učitelje, in sklene naj se šolsko leto za vse šole istočasno. Če je gospodi v nemški šoli neprijetno, v juliju prihajati v šolo, naj se zaključi šola že sredi junija, ali v vsem Trstu, v mestu in okolici, ne pa le